

Цимбалюк І. О. Податкова система України в умовах загострення міжнародної податкової конкуренції / І. О. Цимбалюк // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: [матеріали XVIII Міжнар. наук.-практ. конф. (29-30 трав. 2013 р.)] відп.ред. Л.Ліпич. – Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. – С. 172 - 174.

УДК 336.226.221

Цимбалюк Ірина Олександрівна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та
оподаткування, СНУ ім. Лесі
Українки

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗАГОСТРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПОДАТКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Сучасні процеси глобалізації є одночасно рушійною силою і наслідком процесів культурної, політичної та, на самперед, економічної інтеграції про що свідчить збільшення обсягів міжнародної торгівлі товарами та послугами, вільний рух капіталу між державами, зменшення торговельних бар'єрів та висока мобільність чинників виробництва, що є важливими об'єктами оподаткування. Таким чином, будучи причиною появи міжнародної податкової конкуренції, створюючи ризики переливу капіталу і робочої сили у країни із більш сприятливими умовами для ведення бізнесу, глобалізація справляє суттєвий вплив на систему оподаткування та податкову політику.

У такий спосіб податкова система стає важливим інструментом конкурентної боротьби за іноземні інвестиції та виробничі ресурси, а тому вимоги до її якості та змісту дедалі посилюються.

Нині існує значна кількість міжнародних, науково-дослідних організацій, рейтингових та інформаційних агентств, що складають рейтинги країн, оцінюючи їх економічний та соціальний розвиток. Простота податкової системи, податкове навантаження, час, що затрачається на адміністрування податків та зборів, фіскальна свобода, рівень корупції та тіньового сектору економіки – є важливими чинниками, які визначають позицію країни, та формують підсумкове значення більшості рейтингів.

Позиція України оцінюється досить неоднозначно, так за результатами найбільш впливових рейтингів, наша держава займає далеко не найкращі позиції. Слід зауважити, що прийняття Податкового кодексу та спрощення адміністрування обов'язкових платежів через введення електронної звітності та спрощення процедури взяття на облік суттєво зміцнили позиції нашої держави, однак України все ще знаходиться в другій половині рейтингових списків.

Серед відомих рейтингів, що містять податкову складову, найбільш важливими є Рейтинг ведення бізнесу, складений Світовим Банком "Doing Business Report 2013" відповідно до якого наша держава піднялась на 15 позицій порівняно з попереднім роком та посіла 137 місце [1]. Також, результатом системної і цілеспрямованої роботи з удосконалення податкової системи стало покращення рейтингу вітчизняної податкової системи у

“Paying Taxes”, яка є складовою “Doing Business Report”, де Україна піднялась із 181 на 165 місце серед 185 економік [2].

Оцінка податкової системи входить також до складу методики розрахунку Індексу економічної свободи, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation для більшості країн світу. Показником у складі рейтингу, що характеризує податкову сферу є рівень фіскальної свободи, який оцінює міру податкового тягаря, враховує кількість податків та зборів, а також вартість обслуговування податкової системи. І хоча рівень фіскальної свободи в Україні досить високий – 78,2% та перевищує середньосвітовий рівень (76,9%), однак часті перегляди податкового законодавства, баз оподаткування і методик розрахунку податків свідчить про те, що податкова система нестабільна і складна, що в свою чергу є причиною існування значного тіньового сектору. Загалом рейтинг складався для економік 179 країн, серед яких в загальному підсумку Україна займає 163 місце та потрапила до категорії країн з репресивною економікою [3].

Вплив міжнародної податкової конкуренції на систему оподаткування надзвичайно складний і неоднозначний і у багатьох випадках наслідки є характеризується негативними наслідками, такими, як відтік бази оподаткування в держави з більш сприятливими умовами ведення бізнесу та оптимальними умовами оподаткування, тоді як здатність податкових органів чітко слідкувати тенденціям розвитку економічних, податкових відносин на національному чи міжнародному рівнях обмежена, втрачається ефективність реалізації податкової політики. Недостатньою є і здатність до міжнародної співпраці у сфері оподаткування [4, с.142]

Україна займає одні з найгірших позицій в рейтингах привабливості економік країн світу, що було зумовлено цілим рядом притаманних вітчизняній економіці негативних явищ, як в цілому у політичній економічній та соціальній сферах так і у сфері оподаткування зокрема.

Податки завжди були невід’ємною складовою функціонування економічної системи, а тому реформування податкової системи має вкрай важливе значення для функціонування економіки держави. За висновками міжнародних експертів, що пояснюють низькі позиції Української економіки в міжнародних рейтингах, основними проблемами, на виправлення яких першочергово потрібно орієнтувати реформування податкової системи є велика кількість обов’язкових платежів, надмірний тиск на оплату праці, неврегульованість надання податкових пільг, часті зміни законодавства. Попри проведені заходи, що сприяли спрощенню процедури адміністрування податків, все ще багато часу затрачається на їх сплату в порівнянні з розвинутими країнами світу. Надміру важливою лишається проблема подолання корупції і скорочення тіньового сектору.

Все це свідчить про необхідність подальших досліджень методів та механізмів вдосконалення податкової сфери України та поліпшення фіскальної конкурентоспроможності нашої держави в умовах посиленого тиску міжнародної податкової конкуренції.

Література

1. *Doing Business 2013. Smarter Regulations for Small and Medium-Size Enterprises.* [Електронний ресурс] / World Bank Group and PwC. – 2012. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2013>
2. *Paying Taxes 2013. The global picture.* [Електронний ресурс] / World Bank Group and PwC. – 2012. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/reports/thematic-reports/paying-taxes/>
3. *Index of Economic Freedom: Wall Street Journal, Heritage Foundation* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/default>
4. Швабій К.І. Вплив глобалізації на систему оподаткування та податкову політику України / К.І. Швабій // *Стратегічні пріоритети.* – 2009 – №1(10). – С. 137-144.